

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dijital Göçmen, Dijital Yerli ve Dijital Melez Kavramlarına Yönelik Metaforik Algıları

Pre-service Turkish Teachers Metaphorical Perceptions of Digital Immigrant, Digital Native and Digital Hybrid Concepts

Esra Uslu¹

¹Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, esra.uslu@deu.edu.tr
(<https://orcid.org/0000-0002-5752-7191>)

Geliş Tarihi: 01.07.2024

Kabul Tarihi: 01.10.2024

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve “dijital melez” kavramlarına yönelik metaforik algılarını belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Türkiye’de bir devlet üniversitesinin Türkçe Öğretmenliği Programındaki 48 Türkçe öğretmeni adayı çalışma grubunda yer almıştır. Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve “dijital melez” kavramlarına yönelik algıları metaforlar aracılığıyla belirlenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu aracılığıyla toplanmış, içerik çözümlemesiyle çözümlenmiş ve kategoriler hâlinde sunulmuştur. Araştırmanın sonunda, katılımcıların büyük bölümünün kendilerini “dijital yerli” olarak gördüğü ve bu kavramı “dijital göçmen” kavramından daha olumlu algıladığı ortaya çıkmıştır. “Dijital yerli” kavramı, katılımcılar arasında teknolojik yetkinlik, yeniliklere açık olma ve dijital dünyada etkin bir rol alma gibi olumlu özelliklerle, “dijital göçmen” kavramıysa daha çok teknolojik uyum zorluğu, geleneksel yöntemlere bağımlılık ve dijital dünyanın getirdiği yeniliklere karşı mesafeli olma gibi olumsuz özelliklerle ilişkilendirilmiştir. Katılımcıların “dijital melez” kavramına yönelik algılarıysa karma bir görünüm sergilemektedir. Katılımcılardan bazıları bu kavramı esneklik, bazılarıysa belirsizlik olarak görmüştür. Bu bulgular doğrultusunda küresel dijital dönüşüm sürecinde, öğretmen adaylarının dijital yetkinliklerini artırmak ve dijital dünyaya daha iyi uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla eğitim programlarında daha fazla dijital okuryazarlık ve teknolojik eğitim içeriğine yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, dijital göçmen, dijital yerli, dijital melez, metafor.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the metaphorical perceptions of pre-service Turkish teachers towards the concepts of “digital immigrant”, “digital native” and “digital hybrid”. Phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in the study. Forty-eight Turkish language teacher candidates in the Turkish language teaching program of a state university in Turkey took part in the study group. In the study, pre-service Turkish teachers’ perceptions of the concepts of “digital immigrant”, “digital native” and “digital hybrid” were determined through metaphors. The data were collected through the application form developed by the participant, analyzed by content analysis and presented in categories. At the end of the study, it was revealed that most of the participants considered themselves as “digital natives” and perceived this concept more positively than the concept of “digital immigrants”. The concept of “digital native” was defined by the participants with characteristics such as technological competence, being open to innovations and taking an active role in the digital world. The concept of “digital immigrant”, on the other hand, was associated with negative characteristics such as technological adaptation difficulties, addiction to traditional

methods and being distant from the innovations brought by the digital world. Participants' perceptions of the concept of "digital hybrid" are mixed: Some saw it as flexibility, while others saw it as being neither fully native nor fully immigrant. In line with these findings, it is recommended that more digital literacy and technological education content should be included in the education programs in order to increase the digital competencies of pre-service teachers and support them to better adapt to the digital world in the global digital transformation process.

Keywords: Turkish education, digital immigrant, digital native, digital hybrid, metaphor.

GİRİŞ

Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda Sanayi Devrimi ile başlayan endüstri toplumu dönemi, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimlerle birlikte yerini bilgi toplumuna bırakmıştır. "Bilgi üretim ve akışının bireyler ve kurumlar arası ilişkilerdeki etkisinin arttığı; bilginin ekonomide hammadde ve ürün olarak kullanıldığı; düşük maliyetli bilgi işlem teknolojisinin, bilgisayar ve eklentilerinin yaygın biçimde kullanıldığı toplum" (TÜBA, 2011) olarak tanımlanan bilgi toplumu, benzer sosyokültürel koşullarda ortak özelliklere ve deneyimlere sahip yeni bir kuşak oluşturmuştur. Temel özelliklerinin başında dijital kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanabilme, yeni medya iletişimine hızlıca uyum sağlayabilme, internet ağını ve bilişim teknolojilerini yönlendirebilme gibi becerilerin yer aldığı bu yeni kuşak; farklı akademik yaklaşımlar doğrultusunda kendi içinde çeşitli alt sınıflara ayrılmış ve adlandırılmıştır. Örneğin Geleneksel Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X-Y-Z Kuşakları ve en sonunda Alfa ve Milenyum Kuşakları gibi yaygın olarak kabul edilen kronolojik sınıflamalar olduğu gibi; Atari Kuşağı, Nintendo Kuşağı, Playstation Kuşağı, Mobil Kuşağı, Siber Çocuklar, Ağ Kuşağı, Ne(x)t Kuşağı, Elektronik Kuşak, App Kuşağı gibi tematik sınıflamalar da ortaya çıkmıştır (Kuran, 2022; Şad & Donmuş, 2017).

Bu sınıflamalar içerisinde 1980'li yıllar kritik bir dönemi işaret etmektedir. 1980'lerde internetin yaygınlaşması, dijital iletişim araçlarının hızla gelişmesi, bilgisayar ve video oyunlarının yaygınlaşması gibi değişimler bilgi toplumunun dinamiklerini oluşturmuştur. Tanşu (2017)'nin belirttiği gibi 1980'lerden itibaren başlayan bilginin dijitalleşmesi süreci eşi benzeri görülmemiş bir dijital devrime neden olmuş ve bu devrimin etkileri görülür ölçüde büyük, geniş, yaygın, hayat tarzlarını kökünden değiştirecek kadar keskin olmuştur. 1980'li yıllarla birlikte yaşanan değişimi tanımlamak üzere geliştirilen kuşak teorilerinden biri de ilk kez 2001 yılında Prensky (2001a, 2001b) tarafından ileri sürülen "dijital yerli" ve "dijital göçmen" tanımlamasıdır. Buna göre 1980 sonrası dönemde büyüyen kuşaklara dijital yerli, 1980 öncesindekilere ise dijital göçmen denmiştir. Bu ayırım doğum yılını esas alıyormuş gibi gözükse de gerçekte teknolojiyi kullanan insanların deneyimlerini tanımlamak için yapılmıştır. Nitekim günümüzde kuşaklara dayalı bir ayırım yerine kişilerin dijital yeteneklerine, becerilerine, bilgilerine göre bir ayırım söz konusu olmaktadır (Tombul, 2020).

"Dijital yerli" (*digital native*), teknoloji ve dijital medya ile doğup büyüyen ve bu teknolojileri yaşamın doğal bir parçası olarak kabul eden bireyleri tanımlayan bir terimdir. Prensky (2001a, 2001b)'ye göre dijital yerliler, erken yaşta dijital araçları kullanmaya başlayan insanlardır. Bu kişiler, dijital teknolojileri kolay bir şekilde anlamlandırır, teknolojiyi günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası olarak görür. Dijital yerliler teknoloji ve dijital cihazlarla büyüdükleri için bu araçları kullanmayı doğal bir süreç olarak öğrenmişlerdir. Yeni teknolojilere hızla uyum sağlar ve bunları verimli bir şekilde kullanır. Dijital yerlilerin birden fazla dijital cihazı veya platformu aynı anda kullanma yetenekleri yüksektir. Sosyal medya platformları ve internet, günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim ve iş süreçlerinde dijital araçları ve kaynakları etkin bir şekilde kullanırlar. Örneğin bilgiye hızla erişmek isterler, metin yerine grafiği tercih ederler, bir makaleyi baştan sona doğrusal bir biçimde okumak yerine kapsül halinde rastgele okumayı tercih ederler, ciddi çalışmalar yerine oyunları tercih ederler, bilişsel yapıları sıralı değil paraleldir, aynı anda birçok işi yapmak isterler, keşfederek öğrenmek isterler (Bilgiç,

Duman & Seferoğlu, 2011). Ayrıca dijital yerlilerin internette gezinirken cep telefonu ile mesaj yazmak ve müzik dinlemek gibi birkaç işi aynı anda yapabilmesini ifade eden çoklu görev (multitasking) dijital yerlilerin önceki kuşağa göre en belirgin farklarından kabul edilmektedir (Günüç, 2011).

“Dijital göçmen” (*digital immigrant*) dijital teknolojilerin yaygınlaşmasından önce doğup büyümüş ancak sonradan bu teknolojilere uyum sağlamak zorunda kalmış bireyleri tanımlayan bir terimdir. Dijital göçmenler teknolojiyi sonradan öğrenmişlerdir ve bu süreç, dijital yerlilere göre çoğu zaman daha yavaş ve zordur. Teknolojiyi kullanırken geleneksel yöntemlere başvurabilir. Örneğin, basılı kitaplardan öğrenmeyi veya yüz yüze iletişimi tercih edebilir. Teknolojiye ve dijital araçlara karşı daha mesafeli veya ölçülü bir yaklaşım sergileyebilir. Yeni teknolojilere uyum sağlamaları daha uzun sürebilir ve bu süreçte daha fazla rehberliğe ihtiyaç duyabilir. Dijital araçları kullanmakla birlikte, analog yöntemleri de hâlâ kullanmaya devam edebilir. Buna örnek olarak Özbek ve Karaaslan (2020) mobil bankacılık ile ilgili konularda dijital yerlilerden farklı olarak dijital göçmenlerin güvence, statü, fırsat, özgürlük ve yenilik bakımından farklılaştığını bulgulamıştır. Tonta (2009) da dijital göçmenlerin aksine dijital yerlilerin bilgi ve hizmetlere erişmek için fiziksel kütüphaneleri değil e-kütüphaneleri yeğlediğini, üstelik kütüphanenin fiziksel mekânını yalnızca öğrenme değil boş zaman değerlendirme ve sosyalleşme bağlamında değerlendirdiğini de belirtmiştir.

Prensky (2001a, 2001b)'nin ileri sürdüğü dijital yerliler ve dijital göçmenler tezi, teknolojinin farklı yaş grupları üzerindeki etkisini anlamak için önemli bir çerçeve sunmasına rağmen çeşitli eleştiriler de almıştır. Prensky'nin tezi (2001a, 2001b), geniş yaş gruplarını homojen kategorilere ayırdığı için eleştirilir. Her bireyin teknolojiye uyumlanma ve teknolojiyi kullanma biçimi farklıdır; dolayısıyla yaş gruplarını bu şekilde genellemek, bireysel farklılıkları göz ardı edebilir. Dijital yerliler kavramı, herkesin aynı düzeyde teknolojiye erişimi olduğunu varsayar. Ancak sosyoekonomik durum, coğrafi konum ve eğitim düzeyi gibi farklılıklar, bireylerin teknolojiye erişimini ve kullanımını etkileyebilir. Prensky'nin tezi (2001a, 2001b), dijital göçmenlerin teknolojiye uyum sağlamakta zorlandığını iddia eder. Ancak birçok yetişkin, teknolojiye hızla ve kolaylıkla uyum sağlayabilir ve bu konuda yetkinlik kazanabilir. Ayrıca, gençlerin teknolojiye daha hızlı uyum sağlaması, her zaman bu teknolojiyi derinlemesine anladıkları anlamına gelmez. Ayrıca dijital yerlilerin ve göçmenlerin bilişsel olarak farklı oldukları iddiası da eleştirilmiştir. Öğrenme stilleri ve bilişsel süreçler, yaşa bağlı olmaktan çok bireysel farklılıklara dayanır. Prensky'nin tezi, teknolojinin kültürel ve sosyal bağlarını yeterince dikkate almadığı için eleştirilmiştir; dijital yerliler ve göçmenler arasındaki farkların yalnızca yaşla açıklanamayacağı ileri sürülmüştür (Tombul, 2020).

Prensky'nin tezi, eğitim sistemlerinin dijital yerlilerin ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılması gerektiğini vurgular. Ancak, eğitimde teknoloji kullanımı, pedagojik amaçlara uygun olmalıdır. Teknolojinin her zaman en etkili öğrenme aracı olmadığı ve pedagojik hedeflere ulaşmada sınırlı olabileceği konusunda uyarılar yapılmıştır. Dijital yerlilerin yoğun teknoloji kullanımının bağımlılığa dönüşmesi durumunda dikkat dağınıklığı, kısa dikkat süresi ve bilgiye yüzeysel erişim gibi sorunlara yol açabilir. Bu durum, derinlemesine düşünme ve analitik beceriler geliştirme konusunda zorluklara neden olabilir. Kısacası Prensky'nin dijital yerliler ve dijital göçmenler tezi, geçerlik ve uygulanabilirlik konusunda çeşitli eleştiriler almıştır. Prensky'nin dijital yerliler ve dijital göçmenler tezine yönelik eleştirilerin bazılarını alternatif olacak şekilde dijital melez kavramı gündeme gelmiştir. “Dijital melez” (*digital hybrid*) dijital yerliler ve dijital göçmenler arasındaki özelliklere sahip bireyleri tanımlamak için kullanılır. Dijital melezler dijital teknolojilerin yaygınlaşması sırasında yetişen bireylerdir, bu nedenle hem analog hem de dijital dünyaya aşinadırlar. Geleneksel teknolojileri rahatlıkla kullanmakla birlikte modern teknolojilere de kolayca uyum sağlayabilir, her iki dünyanın araçlarını etkin bir biçimde kullanabilirler. Birden fazla dijital cihazı ve platformu kullanma yeteneğine sahip olmalarına rağmen analog yöntemlere de aşinalıkları vardır. Yüz yüze iletişimde olduğu kadar dijital

iletişimde de rahat olabildikleri için farklı iletişim ortamlarında etkinlik sağlayabilirler. Hem basılı kaynaklardan hem de dijital materyallerden öğrenmeyi tercih edebilirler.

Dijital yerliler ve dijital göçmenler arasında ortaya çıkan farklılıklar düşünüldüğünde bu değişikliğin en büyük etkilerinden birinin eğitim üzerinde olduğu görülmektedir (Bilgiç, Duman & Seferoğlu, 2011). Üstelik bu değişim yalnızca öğrencilerle sınırlı değildir; öğrenme araçları, yeni bilişsel beceriler ve hatta bilginin kendisi de değişmektedir. Dolayısıyla bu değişimin farklı cephelerde nasıl algılandığını belirlemek oldukça önemlidir çünkü bu belirleme eğitsel süreçlerde daha doğru kararlar almayı sağlayabilecektir. Bu kavramların algılanma şekli, teknolojinin nasıl kullanıldığı ve bu teknolojilere nasıl uyum sağlandığı konusunda derin etkiler yaratabilir. Özellikle eğitimcilerin bu kavramları nasıl algıladıkları, öğretim yöntemlerini ve öğrencilerle olan etkileşimlerini etkileyebilir. Eğitim fakültelerinde eğitim görmekte olan öğretmen adayları da bir yandan öğrenci olmaları diğer yandan öğretmenlik mesleğine hazırlanmaları bakımından önem taşımaktadır. Çünkü öğretmen adayları eğitim teknolojilerini hem öğrenme süreçlerinde etkin bir biçimde kullanmalı hem de gelecekte öğrencileriyle birlikte kullanmanın yollarını öğrenmelidir. Aydemir (2023)'in belirttiği gibi günümüz eğitim sisteminde öğrencilerin hemen hemen tamamı dijital yerlilerden, öğretmenlerin de azımsanamayacak bir bölümü dijital göçmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki bu kuşak farkı iletişim kurmada veya teknoloji kullanmada çeşitli sorunlara yol açmaktadır (Şad ve Durmuş, 2017).

Dijital yerlilerin oluşturduğu öğrenen kitlesinin özelliklerini bilmek onlara daha doğru ve daha etkili öğretim ortamları sunabilmek açısından üstünde durulması gereken bir konudur (Bilgiç, Duman & Seferoğlu, 2011). Dijital profil, bir kişinin çevrim içi ortamda oluşturduğu ve temsil ettiği kimliği ifade eder. Bu profil, sosyal medya hesapları, bloglar, kişisel web siteleri, çevrim içi alışveriş ve dijital etkileşimlerle şekillenir. Dijital göçmen, dijital yerli ve dijital melez kavramları birer dijital profildir. Nitelikli, verimli ve etkili bir eğitim ortamı için eğitimde rol alan tüm paydaşların hem dijital profillerinin hem de dijital profillere ilişkin algılarının belirlenmiş olması gerekir. Bununla ilgili olarak Çimen ve Hangül (2021) dijital göçmen öğretmenlerin dijital yerli öğrenciler hakkındaki görüşlerini incelemişlerdir. İnceleme sonunda dijital yerli öğrencilerin dijital ortam nedeniyle içe dönük ve asosyal olmalarına rağmen kendilerine güvenen, derslerinde başarılı ve sorunlara yaratıcı çözümler sunabilen özellikler gösterdiği belirlenmiştir. Öte yandan dijital yerli öğretmenlerin teknolojiyi kullanma becerileri konusunda kendilerini yetersiz hissettikleri ve eğitim teknolojileri konusunda eğitilmediklerini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Koç (2017) 11. sınıf öğrencilerinin özelliklerini ve eğitim öğretim ortamından beklentilerini Prensky'nin dijital yerli kavramı çerçevesinde incelemiştir. Bu incelemede öğrencilerin önemli bir kısmının dijital kaynaklara erişebildiği, sosyal medyada yer aldığı, teknoloji destekli derslerden hoşlandığı ve eğitimde daha fazla dijitalleşme beklediği belirlenmiştir.

Metafor, bir gerçekliğin o gerçekliğin yerine yine onu temsil edecek farklı bir tanıdık olay/hâl/tabir kullanılarak anlatılması, açıklığa kavuşturulması, görünür ve anlaşılır hâle getirilmesidir (Öztaş, 2023). Metaforlar aracılığıyla yaşanan deneyiminin nasıl algılandığı ve yorumlandığı açığa çıkarılabilir. Metaforlar günümüzde birçok disiplinde veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının dijital göçmen, dijital yerli ve dijital melez kavramlarına yönelik algılarını belirlemek Türkçe öğretiminde ve öğretmen yetiştirme programlarındaki eğitim durumlarının buna göre yapılandırılmasına kaynaklık edebilir. Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve “dijital melez” kavramlarına yönelik metaforik algılarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adayları dijital profil bakımından kendilerini nasıl algılamaktadır?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen” kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital yerli” kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?

4. Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital melez” kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim, insanların bir olguyu nasıl algıladıkları, nasıl betimledikleri, hakkında ne hissettikleri, nasıl yargıladıkları, nasıl anımsadıkları, nasıl anlamlandırdıkları ve diğerleriyle onun hakkında nasıl konuştuklarına odaklanır (Patton, 2014). Olgubilim çalışmaları birkaç kişinin bir olgu veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar (Creswell, 2016). Bu araştırmada da katılımcıların “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve dijital melez” olgularına yönelik görüşleri doğrultusunda anlam kümeleri geliştirmek amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden olgubilim kullanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmada, nitel araştırmalarda da sıkça kullanılan kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir bir çalışma grubu seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 akademik yılı güz döneminde Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Programında lisans öğrenimi gören ve “medya okuryazarlığı” ve/veya “eleştirel okuma” derslerini alan 48 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları 3. veya 4. sınıf öğrencisi olup ya medya okuryazarlığı ya eleştirel okuma ya da her ikisini birden alan gönüllü katılımcılardan oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Formun birinci bölümü Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf düzeyi ve seçmeli ders bilgilerine ayrılmıştır. Formun ikinci bölümünde ise önce katılımcılara dijital yeterliklerini ve alışkanlıklarını göz önüne aldıklarında kendilerini hangi dijital profilde algıladığı sorulmuş ve gerekçeleriyle açıklamaları istenmiştir. Daha sonra “Dijital göçmen... gibidir çünkü...”, “Dijital yerli... gibidir çünkü...” ve “Dijital melez... gibidir çünkü...” biçiminde eksik bırakılmış üç cümleye yer verilmiştir ve katılımcıların bu boşlukları uygun biçimde doldurmaları istenmiştir. Böylece Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve “dijital melez” kavramlarına ilişkin algılarını hangi metaforlarla ortaya koydukları belirlenmeye çalışılmıştır.

2.3. Verilerin Toplaması ve Çözümlemesi

Veriler 2023-2024 akademik yılı güz döneminde toplanmıştır. Öğretmen adayları görüşme formunu “medya okuryazarlığı” ve/veya “eleştirel okuma” dersleri kapsamında sınıf ortamında yüz yüze doldurmuşlardır. Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve “dijital melez” kavramlarına ilişkin metaforik algılarını belirlemek amacıyla nitel veri çözümleme yöntemlerinden içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Metaforların çözülmesi ve yorumlanması dört aşamada gerçekleşmiştir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2011). Verilerin kodlanması aşamasında genel olarak veriler incelenmiş ve anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Kayıt birimi olarak tema seçilmiş ve veriden çıkarılan kavramlara göre kodlama yapılmıştır. Kodlamada, asıl anlamı ortaya çıkarabilmek için metafora içkin benzetmeden çok bu benzetmenin gerekçelendirilmesine odaklanılmıştır. Örneğin “Dijital yerli ... gibidir çünkü...” cümle yapısında “çünkü” bağlacından sonrası esas alınmıştır. Temaların bulunması aşamasında metafora ilişkin benzetmelerin ortak özellikleri göz önüne alınmış ve anlamlı kümeler oluşturulmuştur. “Dijital göçmen” kategorisi dört alt kategoriye ayrılmıştır: “dijital teknolojiye yabancılaşma”, “sabitlik ve değişime direnç”, “uyum sağlama zorluğu” ve “geleneksel yaşama özlem ve bağlılık”. “Dijital yerli” kategorisi dört alt kategoriye ayrılmıştır: “dijital teknolojiye büyüme”, “dijital değişime açıklık”, “dijital teknolojiye uyum” ve “dijital üretkenlik”. “Dijital melez” kategorisi ikiye ayrılmıştır: “dijital rezilyans” ve “dijital duyarsızlık/dayanıksızlık”. Tüm

veri setinin bu kodlara uygun çözümlenmesinin ardından bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonuçlarının tutarlılığını sağlamak üzere veri seti çözümlemesinden üç ay sonra yeniden çözümleme yapılmış ve nihai çözümlenmeye karar verilmiştir. Ayrıca nitel araştırmanın gerektirdiği ayrıntılı açıklama ilkesi doğrultusunda bulguların ayrıntılı olarak sunumu ve örneklendirilmesi yapılmıştır.

2.4. Etik Kurul İzin Bilgileri

Bu araştırma Yüksek Öğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen tüm kurallara uyularak yapılmıştır. Araştırma için Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan izin alınmıştır. Kurulun 21.05.2024 tarihli toplantıda aldığı 2 sayılı resmi yazıda araştırmanın etik açıdan uygun olduğu tebliğ edilmiştir (Karar Sayısı: E-10042736-659-1004473).

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma verilerinden elde edilen bulgular, araştırma sorularının sırasına göre açıklanmıştır.

3.1. Dijital Profil Algısına Yönelik Görüşler

Birinci araştırma sorusu “Türkçe öğretmeni adayları dijital profil bakımından kendilerini nasıl algılamaktadır?” biçimindedir. Bu araştırma sorusunu yanıtlamak amacıyla veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılara şu soru sorulmuştur: Dijital yeterliklerinizi ve alışkanlıklarınızı göz önüne aldığınızda kendinizi hangi kategoride değerlendirirsiniz? Bu soruya yanıt olarak katılımcıların büyük bir bölümü kendini “dijital melez” (f. 29), daha az bir bölümü ise “dijital yerli” (f. 19) kategorisinde değerlendirdiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların hiçbiri kendini “dijital göçmen” olarak görmediğini belirtmiştir. Katılımcıların kendilerini “dijital melez” veya “dijital yerli” kategorisinde değerlendirme gerekçeleriyle sırasıyla şöyle açıklanabilir.

Dijital yeterlikler ve alışkanlıklar bakımından kendini “dijital melez” kategorisinde değerlendiren katılımcılar: temel dijital alanlarda kendilerini yeterli hissetseler de yapay zekâ gibi ileri düzey alanlarda yetersiz hissettiklerini, yeni dijital araçların pek çoğunu bilseler de eski alışkanlıklarından vazgeçemediklerini, dijital gelişmelere ayak uydurmak konusunda hevesli olsalar da buna yeterli zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin K5 “*Benim doğduğum dünyada teknolojik araçlar bugünkü kadar gelişmemiştir. Akıllı telefonlar, bilgisayarlar çok yaygın değildi. Bu yüzden ben kendimi dijital melez kategorisine dâhil ediyorum.*” diyerek dijital profilinin “dijital melez” olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye göre sosyoekonomik sınırlıklara dayanan dijital bölünme sorunu, algılanan dijital profilin belirlenmesinde etkili görülmektedir. K29 de “*Karanlığa kapalı, aydınlığa açık biriyim. Yeni teknolojiyi tamamen kavrayarak ona adapte olmaya çalışsam da bunu yaparken bazen tökezleyip yetersiz kaldığımı görüyorum.*” diyerek dijital profilini değerlendirmede öğrenmeye istek duyma, dijital becerilere sahip olma ve bu becerileri kullanabilme yeteneklerinin belirleyici olduğunu ifade etmiştir. K37 de “*Dijital medyayı kullanırken bile arkadaşlarıma birçok soru yöneltir, [onlardan] yardım isterim. Geçenlerde bilgisayar aldım ancak kurulumunu yapamadığım için teknik servise göndermek zorunda kaldım. Ancak yine de nasıl kullanılacağı bilgisine de sahibim.*” diyerek dijital becerilerin yetersiz kaldığı durumlarda yakın sosyal çevreden veya teknik uzmanlardan destek istediğini belirtmiştir. K25 de “*Tam olarak teknolojinin içine doğmadım. Bunun için çok daha bilgisiz olduğumu düşünüyorum.*” diyerek dijital yerli sayılacak kadar teknoloji bilgisi olmadığını, bu nedenle kendini dijital melez kategorisinde gördüğünü belirtmiştir. Bu örnekler değerlendirildiğinde, kendini dijital melez olarak gören bazı katılımcıların zaman zaman

yetersizlik, kararsızlık ve çelişiklik ile karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital melezlerin dijital teknolojiyle ilişki kurmada birtakım bilişsel ve duyuşsal zorluklar yaşadığını göstermektedir.

Kendini “dijital melez” kategorisinde değerlendiren katılımcılardan bazılarıysa, dijital anlamda kendini yeterli gördüklerini ama geçmişe yönelik nostaljik bir özlem duydukları için geçmişe bağlı kalmak istediklerini ifade etmiştir. Örneğin K16 *“Hayat zamanla dijitalleşiyor. Elimden geldiğince ve ihtiyacım kadar dijitalleşmeye uyum sağlamaya çalışıyorum. Eskiye her zaman özlemle baktığım için dijitali çoğu zaman tercih etmem. Fakat dijitalin bize sağladığı kolaylıklardan da yararlanmak lazım.”* diyerek dijital profilin belirlenmesinde geleneklere, alışkanlıklara ve değerlere bağlılığın etkili olduğunu ifade etmiştir. K4 *“Yeni gelişen ve gelişmiş dijital araçları kullanabilirim ancak eski alışkanlıklarımı da hâlâ bırakmadan devam ettiriyorum.”* diyerek, K6 da *“Yeni çağın getirdiklerinden faydalansam bile küçüklükten hayatıma yerleşmiş eski alışkanlıklarımı bırakabildiğimi söyleyemem.”* diyerek dijital becerilerinin gelişkin olduğunu ama alışkanlıklarına bağlı kaldığını ifade etmiştir. Benzer şekilde K18 *“Birçok dijital ortama ayak uydurabilirken kitap, yazı yazma gibi daha çok eski usul hareket etmek daha çekici geliyor. Elimde olsa daktilo kullanacağım.”* diyerek nostaljik eğilimlerin dijital profil algısında belirleyici olduğunu ifade etmiştir. K12 ise *“Geleneksel ve modern yaşamı aynı anda yürütmeyi seviyorum. Hem kültürümüze bağlı kalmak hem de çağa ayak uydurmak bizi zora sokmaz.”* diyerek dijital teknolojinin kültürel bağlardan kopuşa neden olmadığını, dolayısıyla dijital olan ve olmayan yaşamların kendi içinde denge kurabileceğini ifade etmiştir. Bu örnekler, dijital melez kavramının yalnızca dijital yeterliklerle ilişkili görülmediğini, dijital becerileri gelişmiş katılımcıların bile geçmişe duydukları özlem nedeniyle geleneksel alışkanlıklarını sürdürmeyi tercih edebildiğini göstermektedir. Başka bir deyişle katılımcılar hem dijital dünyanın getirdiği avantajları takdir etmekte ve onlardan yararlanmakta hem de geleneksel ve kültürel alışkanlıklarına bağlı kalmayı tercih edebilmektedir.

Katılımcıların dijital profil algılarına bakıldığında kendini “dijital melez” kategorisinde değerlendiren katılımcılardan sonra ikinci sırada “dijital yerli” kategorisinde değerlendiren katılımcılar gelmektedir. Kendini “dijital yerli” kategorisinde değerlendiren katılımcılar erken çocukluk dönemlerinde dijital araçlarla tanıştıklarını; teknolojik açıdan donanımlı bir çevrede büyüdüklerini; bilgisayar, akıllı telefon gibi dijital cihazları rahatlıkla kullanabildiklerini ve dijital teknolojide yaşanan değişimlere hızla uyum sağlayabildiklerini belirtmiştir. Örneğin K7 *“Yeteneklerim ve alışkanlıklarım şu anki dijital ortamlara gayet uygun ve herhangi bir yabancılığım yok.”* diyerek mevcut dijital ortama uyumlu olduğunu, dijital yetenekleri ve alışkanlıklarının güncel teknolojiye kolayca uyum sağlayabildiğini belirtmiştir. Dijital ortamlarda kendini yabancı hissetmediğini belirtmesiyle de dijital dünyada rahatça gezinebildiğini ve dijital araçları etkili bir şekilde kullanabildiğini ifade etmektedir.

Kendini “dijital yerli” kategorisinde değerlendiren katılımcılardan bazıları bu özelliklerini teknolojiyle doğmuş ve büyümüş olmakla açıklamaktadır. Bu katılımcılara göre bilgisayar, cep telefonu, internet gibi temel dijital araçlarla erken dönemde tanışmak ve dijital teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte büyümek dijital profil algısında belirleyici olmaktadır. Örneğin K21 *“Teknolojiyle iç içe doğdum diyebilirim. Çok küçük yaşta bilgisayar, cep telefonu ve internete sahip oldum. Şu an yeni çıkan herhangi bir teknolojik alet, benim için merak konusudur.”* diyerek teknolojik araçları erken yaşta kullanmaya başladığını, teknolojiyle doğrudan temas hâlinde yetiştiğini, teknolojik cihazlara ilgi duyduğunu ve teknolojik alandaki gelişmeleri ilgiyle takip etmek istediğini ifade etmiştir. Benzer biçimde K28 de *“Teknolojinin tam da içine doğdum. Doğduğum zamandan itibaren teknoloji sürekli geliyor ve ben teknolojiyi kullanmakta zorluk çekmiyorum. Çünkü bütün teknolojik aletleri kullanma imkânına sahip oldum. Günlük işlerimi dijital ortamlar üzerinden yaptım. Her yeni gelişmeye önceki bilgilerimden hareketle ayak uydurabildim.”* diyerek dijital teknolojinin hızla gelişen dünyasında doğup büyüdüğü için teknolojiyi sorunsuz kullanma becerisi edindiğini, dijital teknolojiyi günlük işlerinde rahatlıkla

kullanabildiğini ve her yeni teknolojik gelişmeye hızlı bir biçimde uyum sağlayabildiğini ifade etmiştir.

Kendini “dijital yerli” kategorisinde değerlendiren katılımcılar, dijital not tutma alışkanlığından sosyal medyada iletişim kurmaya kadar hemen her alanda dijital teknolojiden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca dijital gelişmeleri öğrenmek konusunda açık ve istekli olduklarını belirterek dijitalle yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarını göstermişlerdir. Örneğin K1 “*Değişime hemen adapte olabildiğimi düşünüyorum. Teknolojiyi yadırgamadım ve kolay bir şekilde uyum sağladım. Bu yüzden dijital yerli olduğumu düşünüyorum.*” diyerek teknolojiyi hızla kabul ettiğini, teknolojik değişimlere hızla uyum sağladığını ve dijital teknoloji açısından kendini yeterli gördüğünü ifade etmiştir. K14 de “*Çoğu zaman büyüklerim teknolojiyle alakalı sorun yaşadığında bana danışır. Ayrıca birtakım işlerimi teknoloji sayesinde kolayca çözebilirim.*” diyerek teknoloji kullanarak işlerini çözmekle kalmadığını çevresindeki yaşça büyük kişilere teknolojik yardım desteği de verdiğini ifade etmiştir.

3.2. “Dijital Göçmen” Kavramına Yönelik Görüşler

İkinci araştırma sorusu “Türkçe öğretmeni adaylarının dijital göçmen kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?” biçimindedir. Elde edilen bulgular, katılımcıların dijital göçmen kavramını açıklarken “köstekli saat, ev telefonu” gibi gündelik yaşama dair araçları; “keçi, orman” gibi doğal öğeleri; “üniversite öğrencisi, birinci sınıfa yeni başlayan çocuk” gibi sosyal rolleri metafor ögesi olarak kullandıklarını göstermiştir. Tematik dağılıma bakıldığında elde edilen veriler sırasıyla şu alt kategorilere ayrılmıştır: “dijital teknolojiye yabancılık”, “sabitlik ve değişime direnç”, “uyum sağlama zorluğu” ve “geleneksel yaşama özlem ve bağlılık”

Dijital teknolojiye yabancılık: Katılımcılara göre “dijital göçmenler” modern dijital teknolojiye dair yeterli bilgi ve deneyime sahip olamayan, dolayısıyla dijital teknolojiye yabancılık duyan kişilerdir. Katılımcılar, temel bilgisayar becerilerinden internet kullanımına kadar çeşitli alanlarda zorluk yaşayan dijital göçmenleri “köstekli saat”, “ev telefonu” veya “tuşlu telefon” gibi eski nesil araçlara benzeterek yeni nesil ihtiyaçlara cevap veremediklerini ve çok boyutlu iletişim kuramadıklarını dile getirmişlerdir. Örneğin K15 “*Dijital göçmen, köstekli saat gibidir çünkü neredeyse tamamen teknolojiden uzaktır. Hem düşünce hem teknoloji kullanımı olarak ilkindir.*” sözleriyle dijital göçmenlerin dijital teknolojiye karşı ilgi eksikliği olduğunu, teknoloji kullanmaktan kaçındığını, teknolojik gelişmelere direndiğini veya dijital teknolojiye erişim konusunda ekonomik sınırlamalar yaşadığını ima etmiştir. K19 da “*Dijital göçmen, ev telefonu gibidir çünkü hem teknolojinin içinde hem değildir. Ev telefonu uzakları yakın eder ama sadece ses vardır. Görüntü yoktur, bu yüzden teknolojiye adapte olmaya çalışan dijital göçmenlere benzetebilirim.*” sözleriyle dijital göçmenlerin temel iletişim araçlarını kullanabilseler de dijitalleşmiş medyaya veya diğer gelişmiş dijital araçlara yabancı kaldıklarını, dolayısıyla iletişimlerinin de sınırlı olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcılar, dijital göçmenlerin dijital teknolojiye duydukları yabancılığı ifade etmek için eski nesil araçlardan biri olan tuşlu telefonu da metaforik olarak kullanmışlardır. Örneğin K20 “*Dijital göçmen, tuşlu telefon gibidir çünkü henüz dokunmatikle karşılaşmamış, teknolojinin yeniliklerini tatmamış bir bireyi ifade eder. Aslında kullanımı zordur ama eski kafaya göre tuşlunun kullanımı daha kolaydır.*” sözleriyle dijital göçmenlerin yeni teknolojik gelişmeleri keşfetme konusunda geri kaldıklarını, alıştığı eski teknolojiye bağlı kalma eğiliminde olduğunu ve modern teknolojik araçlara geçiş yapmada direnç gösterdiğini ima etmiştir. Benzer biçimde K22 “*Dijital göçmen, tuşlu telefon gibidir çünkü bilgilere ulaşılabilsede de yeniliklerin pek mümkün olduğu söylenemez. Belli bir duruma kadar iş görebilir. Çağın koşuluna göre uygun performansı sergileyemeyebilir.*” sözleriyle dijital göçmenlerin çağın koşullarına uyum sağlamakta zorluk yaşadığını, yalnızca sınırlı bilgiye erişebildiğini, gelişmiş teknolojik araçlardan bütünüyle yararlanamadığını ifade etmiştir. Kısacası, katılımcılar gerek bilişsel gerek duyuşsal nedenlerle

dijital göçmenlerin dijital teknolojiye yabancılık duyduğunu, kuşkuyla baktığını, uyum sağlamak istese bile bunu sınırlı olarak yapabildiğini dile getirmişlerdir.

Sabitlik ve değişime direnç: Katılımcılara göre “dijital göçmenler” büyük ölçüde geçmişe bağlı kalmaya ve alışkanlıklarını korumaya eğilimli kişilerdir. Katılımcılar bu kişilerin geçmişteki bilgi ve alışkanlıklarını değiştirmeye isteksiz olduklarını, bu nedenle dijital teknolojide yaşanan büyük değişimlere rağmen kendi yaşamlarında değişik yapmaya ve yeni bilgiler kabul etmeye direnç gösterdiklerini ileri sürmektedirler. Örneğin K17 “*Dijital göçmen, gelenek ve görenekler gibidir çünkü yeni dünya düzenine kolay kolay alışamaz ve eskiye daha çok bağlıdır.*” sözleriyle dijital göçmenlerin değişimle başa çıkmada ve yeni durumlara ayak uydurmada direnç göstermeye eğilimli olduklarını ifade etmiştir. Benzer biçimde K2 de “*Dijital göçmen, keçi gibidir çünkü onlar da inatçıdırlar ve mevcut duruma uyum sağlamak yerine değişime direnirler.*” sözleriyle alışkanlıklar söz konusu olduğunda dijital yerlilerin korumacı ve ısrarcı davrandıklarını ifade etmiştir.

Katılımcılar, dijital göçmenlerin değişime olan direncinin nedenini ön öğrenmelerinin sunduğu sınırlı deneyimle açıklamaktadır. Buna göre ön öğrenmelere sıkıca bağlılık, yeni deneyimlere karşı korkuyu ve isteksizliği beraberinde getirmektedir. Örneğin K3 “*Dijital göçmen, ormanda doğup büyüyen bir canlı gibidir çünkü onun için de yaşam odur. Tek çevrede gelişir, değişimden uzaktır, gelişime ayak uyduramaz çünkü zaten yanında olan canlılar da onun gibidir. Ve yeni olandan korkar. Kendi habitatından çıkmak istemez.*” sözleriyle dijital teknolojiye karşı korku ve isteksizliği ifade etmiştir. Benzer biçimde K5 de “*Dijital göçmen, yavru kedi gibidir çünkü yavru kediler korkaktırlar. Adım atmaya bile korkarlar. Bugünkü dijital göçmenler de dijital ortamda bir şeyle uğraşırken çok tedirgin oluyorlar. En basit bir şeyi bile korkarak yapıyorlar.*” diyerek dijital göçmenlerin duyduğu dijital korkuyu vurgulamıştır.

Uyum sağlama zorluğu: Katılımcılara göre “dijital göçmenler” dijital değişikliklere duygusal, zihinsel ve sosyal açıdan uyum sağlamakta zorlanan kişilerdir. Katılımcılar bu kişilerin alıştığı düzeni değiştirip yeni bir düzene ayak uydurmada zorlandıklarını düşünmektedirler. Bu nedenle dijital göçmen kavramını açıklarken “birinci sınıfa yeni başlayan çocuk, üniversite öğrencisi” gibi yeni sosyal çevreleri ve rolleri çağrıştıran metaforları kullanan katılımcılar olmuştur. Örneğin K28 “*Dijital göçmen, birinci sınıfa yeni başlayan bir çocuk gibidir çünkü önceden hayatında olmayan bir olaya, yere uyum sağlamaya çalışır. Önce zorlanır, yapamaz, unuttur ya da okula yabancı hisseder kendini. Alışması çok uzun sürer. Dijital göçmenler de bu şekildedir. Telefon vb. aletlerle yeni tanıştıkları için onları kullanmakta çok zorluk çekerler. Öğrenebilmeleri için çok uzun süre gerekir. Bolca tekrar yapmaları gerekir. Ne kadar tekrar yapsalar bile dijital yerliler kadar iyi kullanamazlar teknolojiyi. Bunda yaşın da etkisi büyüktür.*” sözleriyle dijital göçmenlerin hem duygusal hem zihinsel hem de sosyal açıdan zorlandığını ifade etmiştir. Benzer biçimde K7 de “*Dijital göçmen, üniversite öğrencisi gibidir çünkü bulunduğu ortam kendi ortamından farklıdır ve kimileri için alışması zordur.*” diyerek dijital göçmenin yaşadığı uyum sağlama zorluğuna dikkat çekmiştir ancak bu zorluğun derecesinin kişiden kişiye değişebileceğini de ifade etmiştir.

Geleneksel yaşama özlem ve bağlılık: Katılımcılara göre “dijital göçmenler” geleneksel yaşam tarzına, kültürel değerlere ve geleneklere bağlı kişilerdir ve bu bağlılıklardan uzak kalmak bu kişilerde nostaljik duygulara yol açar. Örneğin K6 “*Dijital göçmen, kullanılmayacak kadar eski bir araba gibidir çünkü zamanında toplumun yol almasına katkı sağlamıştır. Fakat zamanla her alanda olduğu gibi arabalarda da gelişmeler olmuş ve daha kullanışlı olan yeniler tercih edilmiştir.*” diyerek dijital göçmenlerin teknolojik gelişime sağlamış oldukları katkıyı olumlu anlamda değerlendirmiştir. Ancak katılımcı, zamanla gelen teknolojik gelişmelerin doğal bir süreç olduğunu ve kişinin bu değişimlere uyum sağlamasının olumlu bir özellik olduğunu da ifade etmiştir. Benzer biçimde K9 da “*Dijital göçmen, antika bir ürün gibidir çünkü değişime direnir ama değer kaybetmez.*” diyerek zamana direnmenin ve eski alışkanlıkların korunmasının bir tür değer yarattığını ifade etmiştir. Öte yandan dijital göçmen kavramını geçmişle ve geleneksel

yaşamla ilişkilendiren ancak onu daha olumsuz değerlendiren katılımcılar da olmuştur. Örneğin K13 *“Dijital göçmen, eski nesil trenler gibidir çünkü hattı bellidir ve insan gücü olmadan asla çalışamazlar. Aşırı analog ve nostalgiktir. Ayrıca yavaş ve eskidir. 5 saatlik yolu 10 saatte gidirsiniz.”* diyerek dijital göçmenlerin alışkanlıklarına sıkı sıkıya bağlandığını, bu nedenle değişime kapalı olduğunu vurgulamıştır. Bu örnek dijital göçmenlerin yaşam tercihlerinin eski ve nostaljik tarzda olabileceğini vurgular. Benzer biçimde K16 da *“Dijital göçmen, elektrik gelmiş bir köy gibidir çünkü daha önce karşılaşmamış, ne olduğunu bilmeyen bir kategori. Buna uyum sağlaması oldukça zor. Bu yüzden köyde kalıp klasik yaşamını sürdürmeyi tercih eder.”* diyerek dijital göçmenlerin dijital teknolojiye karşı yabancılaşma hissettiklerini, bu nedenle geleneksel yaşam tarzını tercih ettiklerini ifade etmektedir.

3.3. “Dijital Yerli” Kavramına Yönelik Görüşler

Üçüncü araştırma sorusu “Türkçe öğretmeni adaylarının dijital yerli kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?” biçimindedir. Elde edilen bulgular, katılımcıların dijital yerli kavramını açıklarken “aile, kafes” gibi büyüme ortamlarını; “Tiktok, Google” gibi dijital uygulamaları; “makine, akıllı süpürge” gibi teknolojik araçları metafor ögesi olarak kullandıklarını göstermiştir. Tematik dağılıma bakıldığında elde edilen veriler sırasıyla şu alt kategorilere ayrılmıştır: “dijital teknolojiyle büyüme”, “dijital gelişime açıklık”, “dijital teknolojiye uyum” ve “dijital üretkenlik”

Dijital teknolojiyle büyüme: Katılımcılar, dijital yerlilerin çocukluk ve gençlik dönemlerini dijital teknolojinin yaygın olarak kullanıldığı bir çağda geçirmiş olmalarını kastederek dijital yerliler için teknolojiyle iç içe büyümeyi doğal bir süreç olarak değerlendirmişlerdir. Örneğin K6, *“Dijital yerli, bir ailenin en küçük ferdi gibidir çünkü o zamana kadar gerçekleşen tüm teknolojik gelişmelerin direkt içine doğmuştur.”* sözleriyle dijital yerlilerin teknolojiyle büyüdüklarini ifade etmiştir. K3 de *“Dijital yerli, kafeste doğmuş bir kuş gibidir çünkü onun zaten bildiği başka bir çevre, başka bir yaşam tarzı yoktur. O dünyaya, o dijital çağa doğduğu için istese de istemese de teknolojiyle iç içe olacak ve ondan faydalanacaktır. Çünkü çağın gereklilikleri odur. Birçok şey dijital ortamda gerçekleşir. İletişim, bazen ulaşım, bazen okul, ders, arkadaş çevresi veya kişisel hobiler gibi.”* diyerek dijital yerlilerin gündelik yaşamlarındaki pek çok işi çağın bir gerekliliği olarak dijital teknoloji kullanarak gerçekleştirdiğini, hatta dijital teknoloji dışında kalan geleneksel yöntemleri tanımadığını ifade etmiştir. Benzer biçimde K7 de *“Dijital yerli, dalda yetişen meyve gibidir çünkü o ortamın içine direkt olarak doğmuştur ve zaman geçtikçe o da çürüyüp yani eskiyip göçmen olacaktır.”* sözleriyle dijital yerlilerin dijital gelişmenin bir parçası olduğunu ancak günün birinde onların da yetersiz kalacağı alanların olacağını belirtmiştir.

Bunlarla birlikte dijital yerli kavramını yine “dijital teknolojiyle büyüme” kategorisinde açıklayan ancak açıklamasında soyut kavramları kullanan katılımcılar da olmuştur. Örneğin K38 *“Dijital yerli, ana dili gibidir çünkü bu dünyanın içine doğarsınız ve bu dünyanın dilini konuşursunuz. Bu sizin ana diliniz gibi olur ve bu dünyadaki yenilikleri de kolaylıkla takip edebilirsiniz.”* diyerek dijital yerliyi ana diline benzetmiştir. Bu benzetmeyle dijital yerliler açısından dijital teknolojinin tıpkı ana dili gibi doğal yolla hızlı bir şekilde edinildiği ifade edilmiştir. K11 de *“Dijital yerli, miras gibidir çünkü hazır teknoloji içine doğan bu yerli teknolojiyi babadan kalan miras gibi kullanır.”* diyerek dijital yerlilerin yaşadığı avantajlı olanakları dile getirmiştir.

Dijital gelişime açıklık: Katılımcılar “dijital yerli” kavramını dijital yeniliklere yönelik olumlu tutumları olan; yeniliği, öğrenmeyi ve değişimi açıklıkla kabul eden; dijital alanda yaşanabilecek olası riskleri ve hataları göze alabilen kişilik özellikleriyle açıklamıştır. Bu kategoride Tiktok, Google gibi dijital uygulamalar metafor ögesi olarak kullanılmıştır. Örneğin K26 *“Dijital yerli, Tiktok uygulaması gibidir çünkü bütün yeniliklere açıktır.”* sözleriyle; K45 *“Dijital yerli, Google gibidir çünkü her şeyi bilebilecek bir kapasiteye sahiptirler. Bunun yanında*

neyi, nerede olursa olsun öğrenebilirler.” sözleriyle dijital yerlilerin tıpkı dijital uygulamalar gibi güncellemeye, yeniliğe ve değişime açık olduğunu belirtmişlerdir. Bu anlamda dijital yerlilerin sınırsız bir öğrenme kapasitesine sahip olduklarını da ifade etmişlerdir.

Bunlarla birlikte dijital yerli kavramını yine “dijital gelişime açıklık” bakımından açıklayan ve bunu yaparken “zaman, su” gibi daha genel metaforlar kullanan katılımcılar da olmuştur. Örneğin K39 “*Dijital yerli, zaman gibidir çünkü zaman da süreklidir. Sürekli yelkovan ve akrep arasında değişim gösterir. Teknoloji de sürekli değişen ve ilerleyen bir unsurdur.*” diyerek dijital yerlilerin bilişsel ve duyuşsal anlamda esnek olduklarını, teknolojik bilgi ve becerilerini güncellemek konusunda açık davrandıklarını ima etmiştir. Benzer şekilde K42 de “*Dijital yerli, su gibidir çünkü su hayattır. Teknoloji, yenilikler, icatlar hayatımızı kolaylaştırmaktadır. Sürekli, su gibi yeniliklere açıktırlar.*” diyerek dijital gelişmenin sunduğu yeni kolaylıklar nedeniyle dijital yerlilerin de bu gelişmeyi kolaylıkla kabul edeceğini ifade etmiştir.

Dijital teknolojiye uyum: Katılımcılar dijital yerlilerin dijital teknolojilere hızlı bir şekilde uyum sağlama yeteneğine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Tıpkı çeşitli türdeki canlıların çevresel koşullara ayak uydurup başkalaşması gibi dijital yerlilerin de yeni teknolojik koşullara ayak uydurduğunu ve dijital teknolojiye hızla uyum sağladığını ifade etmişlerdir. Örneğin K21 “*Dijital yerli, adaptasyona ayak uyduran tür gibidir çünkü bulunduğu çağın getirilerine ve şartlarına uyum sağlamış bir şekildedir. Herhangi bir çevreye uygun yaşamakta zorluk çekmez.*” diyerek dijital yerlilerin sürekli öğrenme kültürünün bir parçası olduklarını da ima etmiştir. Benzer biçimde K19 da “*Dijital yerli, sivrisinek gibidir çünkü bir teknolojiden diğerine hızlıca adapte olur. Zorluk çekmez bu yüzden tıpkı bir sivrisinek gibi adapte süresinde hızlı davranır. Sivrisinekler de bir insandan diğerine hızlıca geçiş yaparlar.*” diyerek dijital teknolojiye uyumun son derece hızlı gerçekleştiğini belirtmiştir.

Dijital üretkenlik: Katılımcılar dijital yerlilerin dijital teknolojileri etkili bir biçimde kullanarak iş süreçlerini en iyi ve en uygun hâle getirebildiklerini belirtmişlerdir. “Makine, spor araba ve akıllı süpürge gibi” teknolojik kavramları metafor olarak kullanarak dijital yerlilerin bu süreçleri hızlı, rahat ve ekonomik bir biçimde yürütebildiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin K22 “*Dijital yerli, makine gibidir çünkü teknolojik gelişmelerle sürekli kendine bir şeyler katarak devam eder. Sürekli bir üretim, dönüşüm içerisindedir. Kendilerini güncelleyebilmektedirler her alanda.*” diyerek dijital yerlilerin mevcut dijital teknolojilere uyum sağlamakla kalmadığını, aynı zamanda dijital üretimin bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Benzer biçimde K35 de “*Dijital yerli spor araba gibidir çünkü her işini aletlere yaptırır, hayatını kolaylaştırır. Zamandan, güçten tasarruf eder.*” diyerek dijital yerlilerin iş ve üretim süreçlerini yürütmeye dijital teknolojilerden yararlandığını belirtmiştir. K14 de “*Dijital yerli, akıllı süpürge gibidir çünkü geçmişten toplanmış deneyimler ile üretilmiştir. Kullanmak için birine ihtiyaç yoktur. Pratikdir. Sürekli yeni modelleri çıkar ve onların da kamerası vardır.*” sözleriyle dijital yerlilerin bağımsız, pratik ve güncel bir biçimde çalışarak iş ürettiğini ifade etmiştir.

Bununla birlikte dijital yerli kavramını yine “dijital üretkenlik” bakımından açıklayan ancak bunu yaparken dijital yerlilerin hız ve kıvraklık gibi becerilerine/yeterliklerine odaklanan katılımcılar da olmuştur. Örneğin K30 “*Dijital yerli, taze bilenmiş bıçak gibidir çünkü hızlı ve kıvrak kullanım becerisine sahiptir.*” diyerek dijital yerlilerin üretim süreçlerindeki becerilerini/yeterlikleri belirtmiştir. K18 de “*Dijital yerli, geliştirilen robot gibidir çünkü her zaman güncelleme alabiliyor. Daha iyi ve yeniyi öğrenmede hızlı, atik ve pratik olabiliyor. Fakat bu âlemde kaldıkları için metalaştırılmış makineler hâline geliyorlar.*” diyerek dijital yerlilerin hızlı, atik ve pratik üretim becerilerine dikkat çekmiştir.

3.4. “Dijital Melez” Kavramına Yönelik Görüşler

Dördüncü araştırma sorusu “Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital melez” kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?” biçimindedir. Elde edilen bulgular, katılımcıların “dijital melez” kavramını metaforik yolla açıklarken avantajlara odaklanma eğiliminde olduklarını

göstermektedir. Buna göre dijital melezler teknolojiye uyum sağlama, dijital zorlukları sakinlikle yönetebilme, yeni becerilerle kendini hızlıca toplama, geleneksel teknoloji ile modern teknolojiyi bütünleştirme yeteneğine sahip kişiler olarak görülmektedir. Öte yandan dijital melez kavramını metaforik yolla açıklarken dezavantajlara odaklanan katılımcılar da olmuştur. Tematik dağılıma bakıldığında elde edilen veriler sırasıyla şu alt kategorilere ayrılmıştır: “dijital rezilyans” ve “dijital duyarsızlık/dayanıksızlık”.

Dijital rezilyans: Bu kategoride yer alan örnekler dijital melez kavramını dijital rezilyansın sağladığı avantajlara odaklanarak açıklayan örneklerden oluşmaktadır. Katılımcılar, dijital melez kavramını: dijital esneklik, çeşitlilik, değişebilirlik, farkındalık, yaratıcılık, uyumluluk gibi olumlu görüşler bağlamında değerlendirmektedir. Örneğin K3 “*Dijital melez, yaşamı kafeste başlayıp sonra salınan kuş gibidir çünkü ilk doğduğu çevre kapalı ve değişimi, teknolojiyi iyi bilmeyen ve uzak bir çevredir. Ve ona uyum sağlar. Ama daha sonra salındığında yeni ortamına ayak uydurmaya başlar. Teknolojiye uyar. Çünkü artık değişime ihtiyaç duyar ve hazır olur.*” diyerek dijital melezler için değişimin her şeyden önce bir ihtiyaç olduğunu; K1 de “*Dijital melez, şehir dışına taşınan biri gibidir çünkü kendilerini yeni bir hayata hazırlarlar ve taşınmak için can atarlar. Ancak giderken en değerli eşyalarını da yanlarında götürürler.*” diyerek değişimin bilinçli istek olduğunu belirtmiştir. Bu örnekler dijital melezler için dijital teknolojideki yeniliklere uyum sağlamanın hem bir ihtiyaç hem de bir istek olduğu dile getirilmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcıların dijital melez kavramını tanımlamak amacıyla “yeni bir dil öğrenmek, yeni bir yere gitmek” gibi metaforlar kullanarak aslında dijital melezlerin cesaretle konfor alanından çıktığını belirtmişlerdir. Örneğin K38 “*Dijital melez, yeni bir dil (öğrenmek) gibidir çünkü bilmediğin bir dili yavaş yavaş öğrenmeye çalışırsın. Bu dünyaya doğmamış olsan bile öğrenerek dâhil olmaya çalışırsın.*” diyerek dijital melezler için cesaretin, motivasyonun ve çabanın önemli olduğunu; K47 de “*Dijital melez, bir yere tatile giden insan gibidir çünkü oranın özelliklerini az çok bilir. Ayak uydurmaya çalışır, direnmez. Öğrenmeye açıktır. Meraklıdır, dijital melezdeki insanlar gibi.*” diyerek dijital melezlerin değişime ve öğrenmeye açık olduklarını belirtmiştir. K39 “*Dijital melez: Kitap gibidir çünkü kitaplar da hep vardır ama her okunuşta farklılaşır. Yeni bir anlam kazanır. Dijital melezler de yenileşmeye açıktır.*” diyerek dijital melezlerin değişime ve öğrenmeye açık olduğunu vurgularken söz konusu değişim ve öğrenmenin sınırsız olacağını da belirtmiştir. Benzer biçimde K40 da “*Dijital melez, oradan oraya uçan bir kuş gibidir çünkü gidebileceği yerlerin ve keşfedebileceklerinin sınırı yoktur.*” diyerek dijital melezin sınırsız bir öğrenme kapasitesine sahip olduğunu ifade etmiştir. Kısacası katılımcıların önemli bir bölümü “dijital melez” kavramını öğrenme, esneklik, cesaret, motivasyon ve çaba gibi dijital rezilyans bağlamında değerlendirmiştir.

Dijital duyarsızlık/dayanıksızlık: Bu kategoride yer alan örnekler dijital melez kavramını: karmaşıklık, belirsizlik, yetersizlik, kararsızlık, öngörülemezlik gibi olumsuz görüşler bağlamında değerlendirmektedir. Katılımcılara göre dijital melezler; dijital araçları işlevsel olarak kullanamama, dijital değişime karşı esnek olamama ve dijital zorluklarla etkili bir şekilde başa çıkamama sorunları yaşamaktadır. Örneğin K7 “*Dijital melez, Türk insanı gibidir çünkü iki farklı kavramın arasında kalmıştır. Türkiye ve burada yaşayan insanlar da batı ve doğu arasında sıkışmış ve ikisinden de farklı özellikler almıştır.*” diyerek dijital melez olmayı iki farklı kültür arasında sıkışık kalmaya benzetmiş ve bir anlamda dijital melezin yaşadığı gerilime dikkat çekmiştir. Benzer biçimde K22 “*Dijital melez, gri renk gibidir çünkü tam olarak hangisine uygun davranışlar sergileyeceğini bilmez. İki duruma da ayak uydurabilmektedir. Ara geçiş dönemidir de diyebiliriz. Her iki durumun içeriklerini bünyesinde barındırabilir.*” diyerek dijital melezin değişime uyum konusunda her zaman tutarlı olamayabileceğini, bazen iki duruma da uyum sağlarken bazen hangi duruma uygun davranışlar sergileyeceğini bilemediğini ifade etmiştir.

Katılımcılardan bazıları da dijital melez olmayı belirsizlik içinde kaybolmak, rasyonel düşüncüyü yitirmek, anlam ve amaçtan uzaklaşmak gibi bağlamlarda açıklamıştır. Örneğin K43

“Dijital melez, kaybolmuş olmak gibidir çünkü nerede olduğunu, hangi tarafa ait olduğunu bilemez. Arada kalmışlık ve yetersizlik söz konusudur.” sözleriyle; K45 de *“Dijital melez, bumerag gibidir çünkü ne yönde gideceğini bilemeyiz. Bocalar oradan oraya. Net bir fikir üretmez. Kararsız olduğu için olduğu yerde tökezler. Başa sarar hep. Tereddüt kelimesiyle bağdaşık.”* sözleriyle dijital mezlelerin içinde buldukları belirsizliğe işaret etmişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının “dijital göçmen”, “dijital yerli” ve “dijital melez” kavramlarına yönelik metaforik algılarını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubu, Dokuz Eylül Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında öğrenci olup 2023-2024 akademik yılında “eleştirel okuma” ve/veya “medya okuryazarlığı” seçmeli derslerinden en az birini almakta olan 48 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki katılımcılar, 20-24 yaş aralığında ve 3-4. sınıf kademelerinde bulunan Türkçe öğretmeni adaylarıdır. Buna göre, çalışma grubunun lisans öğrenimini yarılamış, dolayısıyla mezuniyete ve öğretmenlik mesleğine yaklaşmış genç katılımcılardan oluştuğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt sorusu: “Türkçe öğretmeni adayları dijital profil bakımından kendilerini nasıl algılamaktadır?” biçimindedir. Katılımcıların büyük bir bölümü (f. 29) dijital profil bakımından kendini “dijital melez” kategorisinde değerlendirmiştir. Çalışma grubunun 20-24 yaş aralığında olduğu düşünüldüğünde bu sonuç, alanyazında kesin sınırlar çizilmemekle birlikte 2000’li yıllardan sonra doğan milenyum gençliğinin dijital profil bakımından “dijital yerli” olması yönündeki yaygın beklentiye ters düşmektedir. Nitekim Prensky (2001a, 2001b) dijital teknolojinin başı çektiği çağdaş bilgi, iletişim ve haberleşme biçimlerine yüklenen anlamlar açısından yaşın önemli bir değişken olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada alanyazındaki beklenti gerçekleşmemiş: katılımcılar kendilerini dijital yerliden çok dijital melez olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu sonuç, yaşa dayalı dijital profil beklentisinin kişilerin dijital özyeterlik algısıyla uyuşmayabileceğini göstermektedir. Bununla ilgili olarak Şad ve Donmuş (2017) “Öğretmenlik Mesleği Bağlamında Dijital Yerlilik, Dijital Göçmenlik ve Dijital Melezlik” adlı çalışmada dijital kimliklerin belirlenmesi konusunda yaşın önemli bir değişken olduğunu ancak doğum tarihi bazında katı bir kesme noktası çizmenin mümkün olamayacağını ortaya koymuştur. Ayrıca Kakırman-Yıldız (2012) da “Dijital Yerliler Gerçekten Yerli mi Yoksa Melez mi?” adlı çalışmada kütüphane kullanımı üzerinden “dijital yerli” kavramını sorgulamış, dijital yerlilerin gerçekte dijital göçmen özellikleri gösterdiğini ortaya koymuştur. Tüm bu tartışmalardan hareketle, hem ölçülen dijital profille algılanan dijital profil arasında hem de yaşa dayalı dijital beklentiyle yeterliğe dayalı dijital beklenti arasında farkların olduğu söylenebilir.

Katılımcıların önemli bir bölümü (f. 29) dijital profil bakımında kendini “dijital melez” kategorisinde değerlendirse de geriye kalan bölümü (f. 19) “dijital yerli” kategorisinde değerlendirmekte ve hiçbir katılımcı “dijital göçmen” kategorisinde değerlendirmemektedir. Bu durum eğitim açısından düşünüldüğünde Arabacı ve Polat (2013)’ın “Dijital Yerliler, Dijital Göçmenler ve Sınıf Yönetimi” adlı çalışmada belirttiği gibi öğrencilerin “dijital yerli”, öğretmenlerinse “dijital göçmen” olduğu görüşüne uygundur. Ancak dijital teknoloji sahasında değişimin sürekli olduğu, üstelik bu değişimin hızının da katlanarak arttığı göz önünde bulundurulursa söz konusu sınıflandırmaların karşılaştırmaya dayalı ve göreceli bir konuma sahip olduğu görülür. Bununla birlikte, katılımcıların hiçbirinin kendini “dijital göçmen” kategorisinde değerlendirmemiş olması da değişimin hızına bağlı olarak “dijital yerli” ve “dijital göçmen” kategorilerinin arasının da hızla açıldığını düşündürmektedir. Başka bir deyişle katılımcılar açısından dijital göçmen ve dijital yerli arasındaki fark netleşmekte ve somutlaşmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt sorusu: “Türkçe öğretmeni adaylarının dijital göçmen kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?” biçimindedir. Katılımcıların “dijital göçmen” kavramını açıklarken kullandıkları metaforlar temelinde dört ana tema belirlenmiştir: “dijital teknolojiye

yabancılık”, “sabitlik ve değişime direnç”, “uyum sağlama zorluğu” ve “geleneksel yaşama özlem ve bağlılık”. Bunların ilki olan “dijital yabancılık” temasında, dijital teknolojiye ilişkin yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamak, dolayısıyla bu teknolojileri kullanma konusunda zorluk çekmek önemli bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Bu durumda dijital yabancılık, bilgi ve deneyim eksikliğinin hem nedeni hem de sonucudur, denebilir. Dijital yabancılık bilgi ve deneyim eksikliğine yol açarken bilgi ve deneyim eksikliği de dijital yabancılığa yol açarak bir kısır döngü oluşturmaktadır. Ayrıca, dijital göçmenler ile dijital yerliler arasındaki dijital uçurumun kişilerin doğum tarihlerinden ve ait oldukları jenerasyondan çok bilgi ve deneyim yetersizliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu durumda teknoloji destekli eğitimin, yaşam boyu öğrenme yaklaşımıyla ele alınması bilgi ve deneyim eksikliğini giderebilir.

Dijital göçmenlikle ilgili ikinci tema “sabitlik ve değişime direnç”tir. Katılımcılar dijital göçmenlerin dijital becerileri geliştirmeye kapalı olduğunu, alışkanlıklarına sıkıca bağlı kaldıklarını ve değişime direnç gösterdiklerini ileri sürmektedir. Bunun nedeni bilinmezliğin verdiği korku olabilir. Nitekim alanyazında teknofobi (teknoloji korkusu) olarak bilinen olgunun dijital göçmenlikle bağlantılı yönleri bulunmaktadır. Örneğin Gürcan-Namlu (2002) öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada bilgisayar kullanım yılı ve sıklığı ile teknoloji korkusu arasında ters yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulgulamıştır. Üçüncü tema olan “uyum sağlama zorluğu” temasındaysa katılımcılar, dijital göçmenlerin dijital dönüşüme uyumlaşmada zorluk çektiğini, teknolojik değişimi yakalayamadığını veya ancak gecikmeli olarak yaşayabildiğini ifade etmiştir. Bu sorunun temelinde yenilikçi kişilik özelliğine ve yüksek farkındalık düzeyine sahip olmamanın bulunduğu ifade etmiştir. Dördüncü ve son tema olan “geleneksel yaşama özlem ve bağlılık” temasındaysa katılımcılar, dijital göçmenlerin geçmişi bugüne kıyasla daha güzel ve anlamlı bulduklarını, dolayısıyla dijital dönüşüm öncesindeki eski ve geleneksel yaşam biçimini sürdürme eğiliminde olduklarını ifade etmiştir. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının dijital göçmen kavramını çoğunlukla olumsuz değerlendirdiklerini, dijital göçmenlerin de bu olumsuzluktan sıyrılmalarının ve dijital dönüşüme ayak uydurmalarının neredeyse imkânsız görüldüğünü göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt sorusu: “Türkçe öğretmeni adaylarının dijital yerli kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?” biçimindedir. Katılımcıların dijital yerli kavramını açıklarken kullandıkları metaforlar temelinde dört ana tema belirlenmiştir: “dijital teknolojiyle büyüme”, “dijital gelişime açıklık”, “dijital teknolojiye uyum” ve “dijital üretkenlik”. Bunların ilki olan “dijital teknolojiyle büyüme” temasında katılımcılar, dijital yerlilerin dijital teknolojiyle doğar doğmaz tanıştıkları ve teknolojiyle büyüdükleri için şanslı olduklarını belirtmişlerdir. “Dijital teknolojiye açık” olduklarını, dolayısıyla değişimi bir karakter özelliği olarak taşıdıklarını ifade etmişlerdir. “Dijital teknolojiye uyum” sağlamakta zorlanmadıklarını, bu nedenle son yıllarda hızla değişen teknolojiyi hızla ve kolaylıkla yaşamına uyumlandırabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca “dijital üretkenlik” temasında da dijital yerlilerin dijital teknolojileri etkili bir biçimde kullanarak işlerini daha verimli ve etkili biçimde yapabildiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle bilgisayar, internet, mobil cihazlar ve diğer dijital araçları kullanarak iş süreçlerini en iyi biçimde kullanarak gündelik yaşamlarını uygun hâle getirdiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt sorusu: “Türkçe öğretmeni adaylarının dijital melez kavramına ilişkin metaforik algıları nelerdir?” biçimindedir. Katılımcıların dijital melez kavramını açıklarken kullandıkları metaforlar temelinde iki ana tema belirlenmiştir: “dijital rezilyans” ve “dijital duyarsızlık/dayanıksızlık”. Bunlardan ilki olan “dijital rezilyans” temasında katılımcılar dijital melezlerin dijital ortamdaki değişikliklere, zorluklara ve saldırılara karşı direnç gösterme ve etkili bir biçimde baş etme konusunda yetenekli olduklarını belirtmişlerdir. “Dijital duyarsızlık/dayanıksızlık” temasındaysa dijital araçları etkili bir biçimde kullanmadıklarını ve daha kırılgan olduklarını ifade etmiştir. Kakırman-Yıldız (2012) da benzer biçimde 2000 yılı ve sonrasında doğan kuşağın dijital yetkinlikler ve alışkanlıklar bakımından karma bir yapıda olduğunu, dolayısıyla hem dijital göçmen hem de dijital yerli kuşağın özelliklerini birlikte taşıdığını ortaya koymuştur.

Kısacası dijital yerli, dijital göçmen ve dijital melez kavramları eğitimde dijital yeterliliklere dair önemli bir tartışmanın odağında yer almaktadır. Sa'diyah ve Prasetyo'nun (2023) çalışmasında da belirtildiği gibi dijital çağda yetişen öğretmenlerin dijital yeterliklerinin otomatik olarak üstün olacağı varsayılmamalıdır. Dijital göçmen öğretmenler, geleneksel yöntemlere daha yatkın olsalar da bu durum onların dijital araçları tamamen dışladıkları anlamına gelmeyebilir. Bu noktada, öğretmenin rolü de büyük bir dönüşüm geçirmiştir; öğretmen artık sadece bilgi aktaran bir figür değil, aynı zamanda öğrenme ortamının mühendisidir (Bărbuceanu, 2020). Dijital araçların eğitim süreçlerine uyumlanmasını, öğretmenlerin bu yeni rolü üstlenmelerinde büyük önem taşır. Podcast, vlog, blog gibi web araçları, ters yüz edilmiş sınıf modeliyle birlikte kullanıldığında öğrenme süreçlerini daha etkileşimli ve katılımcı hâle getirebilir. Ancak, Prensky'nin dijital yerli/göçmen tezine yönelik eleştiriler de önemlidir. Smith, Kahlke ve Judd (2020), bu kavramların akademide ve özellikle mesleki eğitimde hâlâ geçerli olduğunu ancak günümüz eğitim araştırmacılarının bu çerçevenin ötesine geçme gereksinimini vurguladığını belirtmektedir. Dolayısıyla dijital olanakların artırılması, dijital okuryazarlığın kültürel ölçekte yaygınlaştırılması ve dijital trendlerin öğrenme öğretme süreçleriyle uyumlu hale getirilmesi gibi amaçlara odaklanılmalıdır. Böylece öğretmen eğitimde gerçekleşmesi beklenen dijital dönüşüm daha etkili ve anlamlı bir şekilde hayata geçirilebilir. Bu bağlamda, dijital dönüşüm yalnızca teknolojinin sınıfa uyumlu hâle getirilmesi değil, aynı zamanda öğretmenlerin ve öğrencilerin bu teknolojiyi eleştirel ve yaratıcı bir şekilde kullanabilme becerilerini geliştirmeyi de içermelidir.

KAYNAKÇA

- Arabacı, İ. B., & Polat, M. (2013). Dijital yerliler, dijital göçmenler ve sınıf yönetimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 11-20.
- Aydemir, D. (2023). Dijital göçmen öğretmenler, dijital yerli öğrenciler ve pandemi döneminde grafik tasarım alanındaki temassız eğitim problemleri. *Asya Studies- Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(24), 237-252.
- Bărbuceanu, C. D. (2020). Teaching the digital natives. *Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques*, 65, 136-145.
- Bilgiç, H. G., Duman, D. & Seferoğlu, S. S. (2011). Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri, XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri- 2, (s. 1-7). Akademik Bilişim.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. Ed. M., Bütün ve S. B., Demir). Siyasal Kitabevi.
- Çimen, B., & Hangül, Ş. (2021). Digital immigrant teachers' perceptions about digital native students: an investigation into turkish school context. *European Journal of Education and Psychology*, 14(2), 1-21
- Günüç, S. (2011, Eylül). Dijital yerlilerde çalışan bellek ve çoklu görev. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Gürcan-Namlu, A. (2002). Teknoloji korkusu ve bunu etkileyen etmenler: öğretmen adayları üzerinde bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1), 223-246.
- Kakırman-Yıldız, A. (2012). Dijital yerliler gerçekten dijital yerli mi yoksa dijital melez mi? *International Journal of Social Science*, 5(7), 819-833.

- Koç, İ. (2017). *Marc Prensky'in dijital yerli kavramı çerçevesinde 11. sınıf öğrencilerinin özellikleri ve eğitim-öğretim ortamlarından beklentileri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Kuran, E. (2022). *Z bir kuşağı anlamak* (11. Basım). Mundi Kitap.
- Özbek, E., & Karaarslan, M. H. (2020). Dijital yerliler ve dijital göçmenlerin bankacılık mobil uygulama kullanma motivasyonlarının belirlenmesi. *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, (14), 44-59.
- Öztaş, P. (2023). *Anlamak, anlatmak ve anlaşılma yolunda: herkes için metafor terapi*. Müptela Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. Ed. M., Bütün ve S. B., Demir). Pegem Akademi.
- Prensky, M. (2001a). Digital natives, digital immigrants. *On The Horizon*, 9(5), 1-6.
- Prensky, M. (2001b). Digital natives, digital immigrants: part II: do they think differently? *On The Horizon*, 9(6), 1-6.
- Sa'diyah, H., & Prasetyo, W. H. (2023, August). Digital native teacher vs digital immigrant teacher: A systematic literature review and research agenda. In *International Conference on Learning and Advanced Education (ICOLAE 2022)* (pp. 902-916). Atlantis Press.
- Smith, E. E., Kahlke, R., & Judd, T. (2020). Not just digital natives: Integrating technologies in professional education contexts. *Australasian Journal of Educational Technology*, 36(3), 1-14.
- Şad, S. N., & Donmuş, V. (2017). Öğretmenlik mesleği bağlamında dijital yerlilik, dijital göçmenlik ve dijital melezlik. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(11), 11-21.
- Tanşu, O. (2017). *Digicrimination: dijitalleşmeyle gelen yeni bir ayrımcılık*. Literatürk Yayınları.
- Tombul, I. (2020). Argümantatif yaklaşımla dijital yerliler ve dijital göçmenleri tartışmak. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (14), 134-155.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) (2011). Türkçe bilim terimleri sözlüğü: Sosyal bilimler.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Basım). Seçkin.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The industrial society period, which started with the Industrial Revolution in the 18th and 19th centuries, has been replaced by the information society as a result of rapid changes in information and communication technologies. With the emergence of the information society, a new generation has emerged that can make effective use of digital resources, quickly adapt to new media communication and direct information technologies with the Internet. This generation, which uses digital tools and resources effectively in education and business processes, has been categorized and named into various subclasses in line with different academic approaches. The concepts of “digital natives” and “digital immigrants” introduced by Prensky in 2001 are

important theories used to explain this change. Digital natives are individuals born after 1980 and raised with digital technologies. Digital immigrants are individuals who were born before digital technologies but had to adapt to them later.

Prensky's thesis has been criticized for dividing age groups into homogeneous categories and ignoring individual differences. Access to technology can vary depending on factors such as socioeconomic status, geographical location and level of education. In line with these criticisms, the concept of "digital hybrids" was introduced to better understand the differences between digital natives and immigrants. Digital hybrids are individuals who are familiar with both the analog and digital worlds and can effectively use the tools of both worlds. The differences between digital natives, digital immigrants and digital hybrids have major implications, especially for education. How educators perceive these concepts can influence their teaching methods and interactions with students. Pre-service teachers should use digital technologies effectively in their learning processes and learn ways to use them with their students in the future. The fact that students are digital natives and teachers are digital immigrants may cause various problems in educational processes.

For a qualified, efficient and effective educational environment, it is important to determine the digital profiles of all stakeholders involved in education and their perceptions of these profiles. The aim of this study is to determine the metaphorical perceptions of pre-service Turkish teachers towards the concepts of "digital immigrant", "digital native" and "digital hybrid". In this direction, answers to the following questions were sought:

1. How do pre-service Turkish teachers perceive themselves in terms of digital profile?
2. What are the metaphorical perceptions of pre-service Turkish teachers about the concept of digital immigrant?
3. What are the metaphorical perceptions of pre-service Turkish teachers about the concept of digital native?
4. What are the metaphorical perceptions of prospective Turkish teachers about the concept of digital hybrid?

Method

In this study, phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used. The reason for this is to develop meaning clusters in line with the participants' views on the phenomena of "digital immigrant", "digital native" and "digital hybrid". An easily accessible and practical study group, which is frequently used in qualitative research, was selected. The study group of the research consisted of 48 Turkish pre-service Turkish teachers who were undergraduate students in the Turkish Language Teaching Program at Dokuz Eylül University in the fall semester of the 2023-2024 academic year and took "media literacy" or "critical reading" courses. The pre-service teachers were 3rd or 4th grade students who volunteered to take either media literacy or critical reading or both.

The interview form prepared by the researcher was used to collect the research data. The first part of the form was devoted to the demographic information (grade and elective course) of prospective Turkish teachers. In the second part of the form, the participants were first asked in which digital profile they perceive themselves when they consider their competencies and habits and were asked to explain their reasons. Then, three incomplete sentences in the form of "Digital immigrant is like... because...", "Digital immigrant is like... because..." and "Digital hybrid is like... because..." were included and the participants were asked to fill these gaps appropriately.

Data were collected in the fall semester of the 2023-2024 academic year. Content analysis, one of the qualitative data analysis methods, was used to determine pre-service Turkish teachers' metaphorical perceptions of the concepts of "digital immigrant", "digital native" and "digital

hybrid". At the beginning of the data analysis, the data were first analyzed in general and tried to be divided into meaningful sections. In order to find themes, the common features of the metaphorical analogies were taken into consideration and meaningful clusters were formed. The category of "digital immigrant" was divided into four subcategories: "unfamiliarity with digital technology", "constancy and resistance to change", "difficulty in adaptation" and "longing and attachment to traditional life". The "digital native" category is divided into four subcategories: "growth with digital technology", "openness to digital change", "adaptation to digital technology" and "digital productivity". The "digital hybrid" category is divided into two: "digital resilience" and "digital insensitivity". After analyzing the entire data set in accordance with these codes, the findings were described and interpreted.

Results and Discussion

In this study, the participants generally define themselves as "digital hybrids" in terms of their digital profile. In other words, they grew up with digital technologies and think that they have the ability to successfully integrate these technologies into their daily lives. Among the metaphors used to describe digital migrants, "unfamiliarity with digital technology", "constancy and resistance to change", "difficulty in adaptation" and "longing and attachment to traditional life" stand out. These themes were used to explain digital migrants' attitudes towards technology and the difficulties they experience. Among the metaphors used to describe digital natives, "growing up with digital technology", "openness to digital development", "adaptation to digital technology" and "digital productivity" play an important role. Participants emphasize that digital natives adopt technology naturally and use it effectively. While defining digital hybrids, the prominent themes include "digital resilience" and "digital insensitivity/insensitivity". The participants stated that digital hybrids may have difficulty in resisting technological change, but they are also capable of resisting change. These findings provide an important perspective for understanding Turkish pre-service teachers' digital identities and attitudes towards technology.

In conclusion, this research has examined in depth the perceptions of pre-service Turkish teachers about digital identities. The fact that the majority of the participants defined themselves as digital hybrids shows that the boundaries of both the concepts of nativity and immigration towards digital technologies are becoming increasingly blurred. It was determined that the concept of digital immigration was perceived negatively by the participants and the concept of digital nativity was associated with openness to digital technologies and productivity. Digital hybridity was defined as both digital resilience and, in some cases, insensitivity/insensitivity. These findings provide important clues for the development of digital identities and digital skills of pre-service teachers in education. In line with these findings, it is recommended that more digital literacy and technological education content should be included in the education programs in order to increase the digital competencies of pre-service teachers and support their better adaptation to the digital world in the digital transformation process.